

Elintarviketalo alueellisen ruoantuotannon edistämiseksi Lapissa

**Elintarvikkeiden terminaali- ja jalostustilojen
toiminnallinen ja logistinen konsepti**

Hankesuunnitelma

SISÄLLYSLUETTELO

1. ELINTARVIKETALO ALUEELLISEN RUOANTUOTANNON EDISTÄMISEKSI LAPISSA.....	3
2. HAKIJA JA HANKKEEN PERUSTIEDOT	3
3. TIIVISTELMÄ	4
3.1. Hankkeen julkinen tiivistelmä.....	4
3.2. Abstract.....	4
4. HANKKEEN TARVE, TAVOITTEET JA KOHDERYHMÄ.....	5
4.1. Alueellisen ruoantuotannon kehittäminen Lapissa	5
4.2. Hankkeen tavoitteet	6
4.3. Hankkeen tuoma lisäarvo	7
4.4. Kohderyhmät	7
5. HANKKEEN TOTEUTUS JA TULOKSET	8
5.1. Hankkeen toimenpiteet	8
5.2. Hankkeen tulokset ja pitkän aikavälin vaikutukset.....	9
5.3. Jatkotoimet ja tulosten hyödyntäminen	9
6. HANKKEEN KUSTANNUKSET JA RAHOITUS	9
7. MUILTA RAHOITTAJILTA HAETTU RAHOITUS	10
8. YHTEYDET MUIHIN HANKKEISIIN	10
8.1. Yhteys muihin Manner-Suomen rakennerahasto-ohjelmasta rahoitettaviin hankkeisiin.....	10
8.2. Yhteys muihin käynnissä oleviin kehittämishankkeisiin.....	10
8.3. Kuvaus hankkeen liittymisestä alueen kehittämisohjelmiin	10
9. HANKKEEN TOIMINNAN MAANTIETEELLINEN ALUE	11
10. HAKIJAN OSAAMINEN, HANKKEEN RISKIARVIOINTI JA OHJAUSRYHMÄ	11
10.1. Hakijan kokemus hankkeiden toteuttamisesta	11
10.2. Riskianalyysi	12
10.3. Ohjausryhmä	12
11. HANKKEEN SEURANTATIEDOT	12
12. HORISTONTAALISET PERIAATTEET	12
12.1. Sukupuolten tasa-arvo	12
12.2. Kestävä kehitys.....	12

Hankesuunnitelma 23.9.2016

Päivitetty 27.3.2017

Marjaana Aarnio
biotalouskoordinaattori
Kehittämispalvelut

Sodankylän kunta
Jäämerentie 1, 99600 SODANKYLÄ
Gsm +358 40 560 4750

marjaana.aarnio@sodankyla.fi

www.sodankyla.fi

1. ELINTARVIKETALO ALUEELLISEN RUOANTUOTANNON EDISTÄMISEKSI LAPISSA

Hankkeeseen osallistuvat kunnat/kaupungit (alustava): Kittilä, Kemijärvi, Ranua, Sodankylä

Lapin liitto / EAKR

Yhteishanke, päähakija vastaa hankehallinnosta (kuntien välinen yhteistyösopimus)

Kehittämishanke, laajat yhteistyöhankkeet

Yhteishankkeessa olevien kuntien rahoitusosuudet: muu kuntaraha

Erityispainotuksena ovat

- Lapin arktisen erikoistumisen ohjelma

- Rakennerahasto-ohjelman erityistavoitteita 3.1 ja 3.2 toteuttavat hankkeet

Kestävää kasvua ja työtä 2014-2020, Suomen rakennerahasto-ohjelma

Vähähiilinen talous. <https://www.rakennerahastot.fi/vahahiilisyyys>

Vähähiilisyyys, kestävä kehitys, energiaratkaisut, lyhyet tuotantoketjut

2. HAKIJA JA HANKKEEN PERUSTIEDOT

Hakija	Sodankylän kunta Jäämerentie 1 (PL 60) 99600 SODANKYLÄ www.sodankyla.fi
Puhelinvaihe	0400 618 870
Y-tunnus	0193169-1
Yhteyshenkilö	Jukka Lokka, kehittämisjohtaja 040 146 0448 jukka.lokka@sodankyla.fi
Hakijoiden lukumäärä	Hanke haetaan yhteishankkeena, jossa hankkeen hakija (pää toteuttaja) on Sodankylän kunta. Hankkeeseen osallistuvat kunnat laativat keskinäisen yhteistyösopimuksen ja hankkeen omarahoitusosuus jaetaan yhteishankkeeseen osallistuvien kuntien kesken.
Yhteishanke perustelu	Hankkeeseen osallistuvilla kunnilla on samansuuntaiset tavoitteet ja tarve elintarviketuotannon kehittämiseen. Hanke liittyy alueelliseen kehittämiskokonaisuuteen, jossa yhteistoiminta on edellytys vähähiilisuuden tavoitteiden toteutumiseksi. Yhteishanke vahvistaa alueellisen yhteistyön ja toiminnan rakentumista hankkeen suunnitteluvaiheessa.
Toteutusalue	Kittilä, Kemijärvi, Ranua, Sodankylä
Toteutusaika	1.4.2017 – 31.3.2018
Hankkeen julkinen nimi	Elintarviketalo alueellisen ruoantuotannon edistämiseksi Lapissa
Ohjelma	Kestävää kasvua ja työtä 2014-2020, Suomen rakennerahasto-ohjelma
Toimintalinja 2	Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (EAKR)
Erityistavoite 3.2	Uusiutuvan energian ja energiatehokkaiden ratkaisujen kehittäminen

3. TIIVISTELMÄ

3.1. Hankkeen julkinen tiivistelmä

Elintarviketalo alueellisen ruoantuotannon edistämiseksi Lapissa

Elintarviketalo alueellisen ruoantuotannon edistämiseksi Lapissa -hankkeessa laaditaan konsepti elintarviketiloista, joissa voi toimia useita eri tuotantoalojen toimijoita. Kokonaisuus sisältää tuotantotiloja, varastotiloja ja terminaalitoimintaa. Konseptin suunnittelussa kiinnitetään erityisesti huomiota elintarviketilojen energiatehokkuuteen ja vähähiilisuuden toteutumiseen.

Elintarviketalo on osa laajaa alueellista kokonaisuutta, jossa tavoitellaan lyhyempiä elintarvikkeiden tuotanto- ja jakeluketjuja, kuljetusten uudelleen järjestelyä ja elintarvikkeiden uusia tuotantomenetelmiä. Konseptissa huomioidaan tilojen rakenteelliset ratkaisut, vaiheittainen rakentaminen, uusien nopeasti kehittyvien energijärjestelmien käyttöönotto ja jätteiden kierrätys, tavoitteena korkea energiatehokkuus.

Hankkeen tuloksena saadaan konsepti, jota voidaan käyttää perustana seuraavassa vaiheessa elintarviketalojen toteutus- ja rakennussuunnittelussa. Hankkeen aikana vahvistetaan yhteistyötä kuntien ja alueen toimijoiden välillä, pitkän aikavälin tavoitteena on kehittää toimiva logistinen verkosto alueellisen elintarviketuotannon edistämiseksi.

Hankkeen myötävaikutuksella käynnistyy lähivuosina elintarviketilojen rakentaminen, joiden avulla edistetään alueellisen ruoantuotannon ja elintarvikelogistiikan kehittymistä sekä tuotteiden jalostusasteen nostoa. Alueella tapahtuva jatkojalostus ja lyhyet kuljetusketjut edistävän pitkällä aikavälillä alueen työllisyyttä ja toimenpiteillä on positiivinen vaikutus aluetalouteen.

3.2. Abstract

The Food House Project: promotion for regional food production in Lapland

The Food House Project is a concept for Developing food premises in which can operate multiple processors of different products.

The Building includes rooms for food processing, storage and transmission and reception terminal. Main Interest while designing the food house is to concentrate on building's energy efficiency. Food house is a part of wide regional complex where the goal is to shorten time in manufacturing, distribution chain, Transportation, and production methods. The Concept takes account of Rooms structural solutions, phased construction, rapid deployment of emerging energy systems and waste recycling.

As the result of Food house project, we get a concept which can be used later as help for designing new food houses. During the project collaboration between municipalities and local operators strengthens. Long term goal is to develop logistic network which contributes local food production.

Contribution of the project will start next few years, build food premises which improves regional food processing and food logistics as well as degree of processing goods. Inside regional further processing and short transport chain improves in a long term regional employment, and gives positive impact regional economy.

4. HANKKEEN TARVE, TAVOITTEET JA KOHDERYHMÄ

4.1. Alueellisen ruoantuotannon kehittäminen Lapissa

Elintarviketalo-hankkeen taustalla on valtakunnallinen linjaus paikallisen elintarviketuotannon kehittämiseksi, strateginen tavoite edistää uusiutuvien luonnonvarojen kestäväää käyttöä, vähähiilisyttä sekä energia- ja kustannustehokkuutta. Lapissa maatalous- ja elintarviketuotanto on noussut voimakkaasti yhdeksi biotalouden kehittämisen painopisteeksi.

Kotimainen elintarviketeollisuus toimii kansainvälisillä markkinoilla, joissa äkilliset muutokset vaikuttavat myös kotimaisen tuotannon tasapainoon. Sopimustuotanto ei takaa maatilayrityksen toiminnan kannattavuutta harvaan asutulla seudulla, jossa ruuan tuotantokustannukset ovat keskimääräistä korkeammat jo pitkien kuljetusmatkojen vuoksi. Vain kaksi vuotta sitten maidontuotanto arvioitiin kannattavimmaksi eläntilan tuotantosuunnaksi Lapissa. Nyt tuottajille maksetaan kriisitukea maidontuotannon vähentämisestä (syksy 2016).

Tuotantokustannusten ennakoidaan kasvavan lähivuosina, mikä edellyttää tuotannon joustavuuden, logistiikan ja tuotantoalueiden organisoimista kannattavalla tavalla. Ruokatuotannon turvaamiseksi ja edistämiseksi on tarpeena luoda uuden tyyppistä toimintaa, jossa yhdistetään tehokkaasti pienet tuotantovirratt jalostuksen kannalta riittävän suuriin yksiköihin. Hankkeella etsitään ratkaisumallia elintarvikkeiden jalostukseen liittyvien tuotannollisten palvelujen järjestämiseksi edullisesti ja energiatehokkaasti eri toimijoille.

Luonnonvarakeskus (aiemmin MTT) on tutkinut Lapin maataloustuotannon tilaa ja kehityssuuntaa. Tuotannon merkitystä aluetaloudelle, raaka-ainepakoa, arktisen alueen viljelymahdollisuuksien vajaata hyödyntämistä ja jalostusarvon siirtymää maakunnan ulkopuolelle kuvataan Luonnonvarakeskuksen julkaisussa: Lapin maatalouden rakenne ja tuotanto 2014 (Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 50/2015, Kuha).

Elintarviketalo-konseptin tarve on horisontaalinen. Ruoantuotannon alueellinen edistäminen edellyttää tuotantopisteitä jalostuksen ja logistiikan kehittämiseksi. Tarvelähtöisyys nousee samalla pientuottajien tarpeista. Jatkojalostuksen puute ja ongelmat tuodaan esiin Lapin maatiloiden haastattelututkimuksessa. (Lapin maatilat murrosvaiheessa 2014, MTT Raportti 143, Kuha, Myllylä, Rantamäki-Lahtinen).

”Nykyinen lainsäädäntö tekee pienmuotoisen jatkojalostuksen erittäin vaikeaksi kehittää taloudellisesti kannattavaksi toiminnaksi. Tilakohtaisen tai aluekohtaisen jatkojalostuksen puute lisää myös epävarmuutta. Nyt toimitetaan raaka-ainetta kaukana oleville laitoksille. Omat mahdollisuudet vaikuttaa myyntihintaan ovat olemattomat.”

Lappilaisen harvaan asutun seudun maatalouden ja ruoantuotannon ongelmakohtia ovat:

- Yksipuolinen tuotanto, sopimustuotanto on alisteinen elintarvikemarkkinoiden vaihteluille, johon vaikuttavat kotimaan ulkopuoliset tapahtumat ja kansainväliset markkinat.
- Perinteistä alkutuotantoa, pienet tilakoot.
- Puutteellinen logistiikka. Pitkät kuljetusetäisyydet, korkeat kustannukset.
- Alueellinen elintarvikkeiden jalostustoiminta vähäistä, jalostusarvo jää alueen ulkopuolelle.
- Erikoistuotteissa (peltokasvit, luonnontuotteet) on suuri ja pitkälti hyödyntämätön potentiaali.
- Perinteisessä maataloustuotannossa olevien tilojen taloudellinen ahdinko.

Lappilaisen ruoantuotannon kehittämisen tarve:

- Alueellisen ruoantuotannon turvaaminen
- Tarpeena on luoda uuden tyyppistä toimintaa (nykyinen ahdinko vs. suuri potentiaali).
- Tarve yhdistää tehokkaasti pienet tuotantovirratt jalostuksen kannalta riittävän suuriin yksiköihin.

- Erikoistuotteiden jalostukseen liittyvien tuotannollisten palvelujen järjestäminen kustannustehokkaasti eri toimijoille (yhteistuotantotilat).
- Alueen sisäisen ja alueiden välisen logistiikan tehokas järjestäminen (elintarviketerminaali)
- Toiminnalliset synergiat, tuottajien verkostoituminen, kiertotalouden kehittäminen

Elintarvikkeiden tuotantoketjuja lyhentämällä, yhteiskäyttötiloja ja tuottajaverkostoja kehittämällä vaikutetaan merkittävästi tuotettuun yksikköön kohdistuviin kustannuksiin ja vähennetään energian tarvetta yksikköä kohden.

Hankkeen valmistelu ja aiemmin rahoitettujen hankkeiden tulokset

Ruoantuotannon kehittäminen on noussut voimakkaasti ohjelmakaudella 2014-2020, jossa biotalous on yksi Suomen hallituksen linjaamista kärkihankkeista. Uusiutuvien luonnonvarojen kestävä käyttö on läpileikkaavana Lapin maakunnallisissa kehittämisstrategioissa ja kuntien elinkeinojen kehittämisessä.

Maataloustuotannon heikkenevä tilanne Lapissa on tiedostettu pitkään. Nyt kehittämisohjelmat mahdollistavat konkreettisten toimenpiteiden käynnistämisen. Keski-Lapin alueella perusteita saatiin Vihreän talouden tapaustutkimuksesta sekä kuntien elintarvike- ja luonnontuotealan selvityksistä. Elintarviketalosta on käyty keskustelua yhä tiiviimmin syksystä 2014 lähtien, aluksi kuntien omissa kehittämysyksiköissä, kuntien välisen yhteishankkeiden suunnittelussa ja maakunnallisissa verkostotapaamisissa.

Lapin liiton koordinoiman arktisen erikoistumisen ohjelman maakunnallisessa elintarviketeemaryhmässä kuntien yhteinen tavoite konkretisoitui. Elintarviketalo otettiin teemaryhmän kokouksen asialistalle 11.8.2016 ja keskustelun jälkeen päätettiin tavoitteeksi tukihakemus kuntien yhteishankkeena Lapin liiton tukihakuun 23.9.2016 mennessä.

4.2. Hankkeen tavoitteet

Hankkeen tavoitteena on laatia konsepti elintarviketaloista, joissa voi toimia useita eri tuotantoalojen toimijoita. Kokonaisuuden tulee sisältää tuotantotiloja, varastotiloja ja terminaalitoimintaa mukaan lukien laitoksessa toimivien henkilöiden sosiaali- ja taukotilat. (Elintarvikehalli, jonka sisällä on eri kokoisia muunneltavissa olevia tuotantotiloja.)

Ennen kuin elintarvikkeiden monikäyttöisten jalostustilojen rakennussuunnittelua voidaan aloittaa, on huomioitava eri elintarvikeryhmien (liha, kala, kasvikset ym.) jalostustapa sekä niiden kaikki prosessiketjut raaka-aineen vastaanotosta jalostukseen ja jakeluun. Suunnittelussa on huomioitava myös ergonomia, tilojen toimivuus, hygienia, ilmastointi ja muut tekniset vaatimukset. Konseptin tulee vastata näihin kysymyksiin.

Elintarviketalo on osa laajaa alueellista kokonaisuutta, jossa tavoitellaan lyhyempiä elintarvikkeiden tuotanto- ja jakeluketjuja, kuljetusten uudelleen järjestelyä ja elintarvikkeiden uusia tuotantomenetelmiä. Konseptissa huomioidaan tilojen rakenteelliset ratkaisut, **vaiheittaisen rakentamisen asettamat haasteet**, uusien nopeasti kehittyvien energiajärjestelmien käyttöönotto ja jätteiden kierrätys, tavoitteena korkea energiatehokkuus.

Elintarviketuotantoon keskittyvän kiinteistön toimintojen mallintaminen

1) Kiinteistön sisäisten toimintatapojen yhteensovittaminen

Konseptissa tulee huomioida eri elintarvikkeiden tuotantoprosessit, tuotantotilojen, pakkaamon ja varastojen yhteiskäyttö

- Erilaisten tuotanto- ja varastotoimintojen sijoittaminen samaan rakennukseen
- Eri elintarvikeryhmien tuotantotapojen määrittely, tuotantotapojen pitää tehostaa tilojen käyttöä
- Huomioitava elintarvike- ja ympäristölainsäädäntö
- Lähtevän-, saapuvan sekä sisäisen logistiikan suunnittelu

2) Rakenteelliset ratkaisut

Konseptissa tarkastellaan parhaita vaihtoehtoja elintarviketalon rakenteille ja tekniikalle

- Energiatehokkuus
  - lämpö
  - valaistus
  - ilmastointi
  - kiinteistökohtainen energiantuotanto
  - energian kierrätys
- Rakentamisen vaiheistuksesta johtuvat rakennuksen tekniset ratkaisut
- Sähköinen automaatiojärjestelmä (kylmätilojen valvonta ja LVIS-järjestelmät)
- Jätehuolto, jätteiden kierrätys kiertotalouden periaatteet huomioiden

3) Rakentamisen vaiheistus

Konseptissa tulee kuvata, miten elintarviketalojen rakentaminen on toteutettavissa vaiheittain

- Alueelliseen ruoantuotantoon perustuva elintarvikekokonaisuus on voimakkaassa kehitysvaiheessa. Vaiheittaisessa rakentamisessa huomioidaan resurssiviisaus ja taloudellinen vastuu: *investoidaan tilatarpeen mukaisesti, ei ole taloudellisesti kannattavaa rakentaa mittavia tiloja pientuotannolle.* Vaiheittainen rakentaminen antaa mahdollisuuden olemassa oleville yrityksille kehittyä ja kasvaa asteittain, sekä antaa aikaa etsiä uusia toimijoita.

4) Elintarviketalokonseptin organisointi

Konseptissa kuvataan kiinteistön hallinta ja liiketoimintasuunnitelma

- Kiinteistön hallintomalli
- Rahoitus ja tukimallien ratkaisu
- Yhteiskäyttötilojen maksuperusteiden ratkaisu
- Kiinteiden kulujen käsittelyihin liittyvät ratkaisut

4.3. Hankkeen tuoma lisäarvo

Elintarviketalo-konsepti on osana laajempaa kehittämiskokonaisuutta, jossa tavoitteena on arktisen alueen olosuhteet huomioiden edistää alueellisen ruoantuotannon ja elintarvikelogistiikan kehittymistä sekä lähialueella tuotettujen elintarvikkeiden jalostusasteen nostoa.

Lapissa tuotettavista raaka-aineista valtaosa jalostetaan alueen ulkopuolella. Jatkojalostusta ja lyhyempiä kuljetusketjuja kehittämällä edistetään työpaikkojen syntymistä alueelle. Elintarvikekokonaisuuden kehittämisellä on siten positiivinen vaikutus aluetalouteen.

4.4. Kohderyhmät

Hankkeen varsinaiset kohderyhmät ovat julkisen sektorin toimijat, kunnat, kaupungit ja muut alueelliset organisaatiot, jotka tekevät työtä elinkeinojen kehittämiseksi. Konseptin on tarkoitus hyödyttää toimijoita,

jotka suunnittelevat vastaavien monikäyttöisten elintarviketilojen rakentamista ja jotka voivat toimia rakennushankkeen käynnistäjänä.

Hankkeen välilliset kohderyhmät ovat maataloustuottajat ja elintarvikealan yrittäjät, jotka tarvitsevat käsittely- ja jalostustiloja yritystoiminnan kehittämiseen ja voivat saavuttaa synergiaetua eri tuoteryhmien käsittelystä samoissa tiloissa. Välillisenä kohderyhmänä ovat myös kuljetusalan yritykset, joita elintarvikkeiden terminaali ja logistiikan kehittäminen hyödyttää.

5. HANKKEEN TOTEUTUS JA TULOKSET

5.1. Hankkeen toimenpiteet

Hankkeen toimenpiteenä on suunnitelmassa kuvattujen tavoitteiden mukaisen elintarviketalon-konseptin suunnittelu. Hanke toteutetaan ostopalveluna. Palvelun tuottajalta edellytetään vahvaa asiantuntemusta ja kokemusta elintarviketilojen kokonaissuunnittelusta, joka sisältää logistiikan, sekä toimintojen liiketaloudellisesta suunnittelusta (kiinteistön hallinta, sisäisten toimintojen organisointi).

Ostopalvelu voidaan tarvittaessa jakaa kahteen osaan: **1) elintarviketalon toiminnallinen suunnittelu ja esitys teknisistä ratkaisuista ja 2) konseptin liiketaloudellinen malli.**

Hankkeen tuloksena saadaan malli, joka sisältää:

1) Elintarviketalon toiminnallinen suunnittelu

Konseptin ydin on elintarviketilojen toiminnallinen suunnittelu

- sisäinen logistiikka
- tulo- ja lähtölogistiikka
- yhteistoimintatilat (elintarvikkeiden ja keräystuotteiden käsittely-, pakkaus- ja varastointitilat)
- yrityskohtaiset tilat (erilaiset yrityskohtaiset tilat, elintarvikelainsäädäntö)
- toimisto- ja myymälävalmiudet tuotantotilojen yhteyteen
- ulkoalueen toiminnallinen suunnittelu

2) Rakennustekniset vaihtoehdot

Konseptissa tulee huomioida vaiheittaisesta rakentamisesta aiheutuvat haasteet

- esitykset teknisistä ratkaisuista (vesi, viemäröinti, ilmastointi, sähkö)
- elintarvikkeiden tuotantotilojen rakenteiden vaatimukset ja vaihtoehtoiset materiaalit
- havainnekuvat (luonnospiirroksiset, arvio rakennevaihtoehdoista ja niiden kustannuksista)

3) Elintarviketalon toimintojen organisointi, liiketaloudellinen konsepti

Konseptin tulee sisältää esityksiä seuraaviin asioihin

- kiinteistön hallintomalli
- kiinteistön rahoitus ja tukimallit
- yhteiskäyttötilojen maksuperusteet, kustannusten jyvitys
- kiinteiden kulujen maksuperusteet, kustannusten jyvitys

Hankkeen toteutusaikana järjestetään yhteiset suunnittelutapaamiset ydintoimijoiden kanssa. Suunnitteluun kutsutaan hankkeeseen osallistuvien kuntien edustajat, elintarvikevalvontaviranomaisia, elintarvikkeita jalostavia yrittäjiä ja Lapin kehittäjäorganisaatioiden edustajia, jotka työskentelevät paikallisen ruoantuotannon edistämiseksi, kuten Lapin liitto, Luonnonvarakeskus, ProAgria ja oppilaitokset. Elintarviketalon-konseptin laadinnassa huomioidaan muunneltavuus eri kuntien tarpeisiin.

5.2. Hankkeen tulokset ja pitkän aikavälin vaikutukset

Hankkeen tuloksena saadaan konsepti, jota voidaan myöhemmin käyttää perustana elintarviketalojen toteutus- ja rakennussuunnittelussa. Hankkeen aikana vahvistetaan yhteistyötä kuntien ja alueen toimijoiden välillä, pitkän aikavälin tavoitteena on kehittää toimiva logistinen verkosto alueellisen elintarviketuotannon edistämiseksi.

Hankkeen myötävaikutuksella käynnistyy lähivuosina elintarviketilojen rakentaminen, joiden avulla edistetään alueellisen ruoantuotannon ja elintarvikelogistiikan kehittymistä sekä tuotteiden jalostusasteen nostoa. Alueella tapahtuva jatkojalostus ja lyhyet kuljetusketjut edistävän pitkällä aikavälillä alueen työllisyyttä ja toimenpiteillä on positiivinen vaikutus aluetalouteen.

Hankkeen odotetaan herättävän kiinnostusta valtakunnallisesti. Elintarviketalo-konsepti on julkisesti käytettävissä ja voi toimia esimerkkinä muilla alueilla vastaavissa tarpeissa.

5.3. Jatkotoimet ja tulosten hyödyntäminen

Konseptin on tarkoitus hyödyttää toimijoita, jotka suunnittelevat vastaavien monikäyttöisten elintarviketilojen rakentamista ja jotka voivat toimia rakennushankkeen käynnistäjänä.

Älykäs erikoistuminen: elintarvikekokonaisuuden kehittäminen ja toimintojen hallinta edellyttää uusien sähköisten järjestelmien käyttöönottoa. Sähköistä hallintaa tarvitsevat elintarviketalojen toiminnot ja hallinta, alueellisen logistiikan kehittäminen, pientuottajien ja asiakkaiden väliset markkinat. Elintarvikekokonaisuuteen liittyvien hankkeiden aikana huomioidaan sähköisten hallinta- ja ohjausjärjestelmien tarve.

Pilottiluonteisten hankkeiden rakentaessa perustaa alueelliselle elintarvikekokonaisuudelle, tulee seuraava askel olemaan digitaalisten järjestelmien käyttöönotto elintarvikekokonaisuuden hallinnassa. Sähköisiä ohjausjärjestelmiä tarvitaan logistiikan hallinnassa ja elintarviketilojen osalta ohjaamaan muun muassa omavalvontaa (kylmä- ja pakastetilat) ja LVIS-järjestelmiä. Järjestelmä mahdollistaa uusiutuvien energialähteiden käytön ja tehokkaan energiansäästön.

6. HANKKEEN KUSTANNUKSET JA RAHOITUS

Hankkeen kustannukset muodostuvat konseptin kokonaissuunnitelmasta, sisältäen toimintojen hallinnollisen osan, toiminnallisen ja rakenteellisen toteutettavuus selvityksen.
(Tarkempi kustannusarvio taulukossa liitteenä.)

Hankkeen kokonaiskustannukset ovat 68.000 euroa.

Hankkeelle haetaan 80 % tukirahoitusta Lapin liiton EAKR rahoituskiintiöstä. Yhteishankkeeseen osallistuvat kunnat jakavat 20 % rahoitusosuuden.

EAKR-tukirahoitus 54.600 euroa

Kuntien rahoitus 13.400 euroa

Hankkeen suunnitteluvaiheessa osallistuvat kunnat: Sodankylä (hakija), Kemijärvi, Kittilä, Ranua

7. MUILTA RAHOITTAJILTA HAETTU RAHOITUS

Hankkeeseen osallistuvat kunnat laativat keskinäisen yhteistyösopimuksen hankkeen toteutusajalle. Hankkeen hakijana ja hallinnoijana toimii Sodankylän kunta. Sodankylän kunta vastaa hankkeen hallinnosta ja maksuliikenteestä.

8. YHTEYDET MUIHIN HANKKEISIIN

8.1. Yhteys muihin Manner-Suomen rakennerahasto-ohjelmasta rahoitettaviin hankkeisiin

Kestävää kasvua ja työtä 2014-2020, Suomen rakennerahasto-ohjelma

- Kestävät hankinnat kuntien elinvoimaisuuden lisääjänä (Lapin liitto, EAKR, Kittilä ja Sodankylä)
- Alueelliset järvivihreät innovaatiot (Uudenmaan liitto, EAKR, Hämeen AMK)
- Lähiruuasta uutta liiketoimintaa (Uudenmaan liitto, EAKR, Hämeen AMK)
- Ekotehokkaat kiinteistöratkaisut (Uudenmaan liitto, EAKR, Wirma Lappeenranta Oy)
- Kestävän hyvinvoinnin strateginen kehittäminen; tavoitteena elintarvikkeiden jäljitettävyyttä (Etelä-Savon maakuntaliitto, EAKR, Mikkelin AMK)

8.2. Yhteys muihin käynnissä oleviin kehittämishankkeisiin

Lapin ELY-keskus, Manner-Suomen maaseutuohjelma 2014-2020

- Malli julkisen joukkoruokailun mahdollisuuksista edistää lähiruuan menekkiä -hanke (Sodankylä ja Pudasjärvi, alueiden välinen hanke, alueellinen yhteistyö)
- Alueellinen elintarvikelogistiikka (Sodankylä ja Kittilä, alueellinen yhteistyö. Tukihakemus jätetty)
- LuoLi – Luonnosta liiketoiminnaksi -hanke (Itä-Lapin kuntayhtymä (Kemijärvi, Salla, Savukoski ja Pelkosenniemi) sekä Sodankylä ja Rovaniemen koulutuskuntayhtymän Lapin ammattiopisto LAO)
- Nauriin tuottajaverkoston yhteistyöhanke (Sodankylä, Pelkosenniemi, Leader Pohjoisin Lappi)
- Ruhosta ruuaksi -koulutushanke (alueellinen, toteutuspaikka Rovaniemi, toteuttaja Cash Women Oy)
- Vihreän talouden toimintamalli (Sodankylä II), Suomen biotalousstrategiaan liittyvä maaseudun hajautettujen toimintojen toimintamalli (Luonnonvarakeskus ja ProAgraria Lappi)
- Valtakunnallinen lähiruuan koordinaatiohanke, Yhdessä tehden parempiin tuloksiin

8.3. Kuvaus hankkeen liittymisestä alueen kehittämissuunnitelmiin

Lapin liitto, Lapin arktisen erikoistumisen ohjelma

Lapin arktisen erikoistumisen ohjelman vision 2030 mukaan Lappi on johtava arktisten luonnonvarojen ja olosuhteiden hyödyntäjä sekä kaupallistaja. Lapille tulevaisuuden kannalta keskiössä ovat luonnonvarojen ja olosuhteiden kestävä hyödyntäminen ja jalostusarvon kasvattaminen.

Hanke toteuttaa osaltaan Lapin arktisen erikoistumisen ohjelman painopisteitä arktisten luonnonvarojen jalostaminen, arktisten luonnonolosuhteiden hyödyntäminen ja arktisen kasvun mahdollistava läpileikkaava kehittäminen. Hanke sijoittuu Lapin liiton strategian mukaiseen uudenlaisen klusteriajattelun mukaan maaseutuklusterin toimintaan.

Lapin ELY-keskus, Manner-Suomen maaseutuohjelma 2014-2020

Hankkeen toimenpiteet edistävät Lapin alueellisen maaseutustrategian tavoitteiden toteutumista usean painopisteen kohdalla, joista pääpaino on elintarvikealalla.

Manner-Suomen maaseutuohjelman 2014-2020 tavoitteeksi on kirjattu kuusi prioriteettia, joista tämä hanke toteuttaa ensisijaisesti prioriteettia **elintarvike- ja non-food -ketjun organisoitumisen ja maatalouden riskienhallinnan edistäminen**. Julkisen ruokapalvelun kehittäminen lähiruokaa suosivaksi parantaa maatalouden kilpailukykyä ja maatilayritysten elinkelpoisuutta. Alueellisen ruuantuotannon kehittämiseksi tehtävät toimenpiteet edistävät taloudellista kehitystä maaseutualueilla ja vaikuttavat siten osaltaan sosiaalisen osallisuuden ja köyhyyden vähentämiseen.

Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmassa lähiruuan menekin edistäminen kohdistuu prioriteettiin P3: Elintarvikeketjun organisoitumisen edistäminen mukaan lukien maataloustuotteiden jalostus ja kaupan pitäminen.

3A) Alkutuottajien kilpailukykyyn parantaminen kytkemällä heidät paremmin maatalouselintarvikeketjuun maataloustuotteiden arvoa lisäävien laatujärjestelmien, paikallisten markkinoiden edistämistä sekä menekinedistämistä koskevien toimien, lyhyiden jakeluketjujen, tuottajaryhmien ja -organisaatioiden sekä toimialaorganisaatioiden avulla.

Hankkeen tavoitteita ja toiminnan kehittämistä tukee valtakunnallinen lähiruuan koordinaatiohanke *Yhdessä tehden parempiin tuloksiin*. Sen tarkoitus on koordinoita ja vahvistaa lähiruuan eteen tehtävää kehittämistyötä viestinnän ja tiedonvälityksen avulla sekä kokoamalla ja aktivoimalla alan toimijoiden verkostoja.

9. HANKKEEN TOIMINNAN MAANTIETEELLINEN ALUE

Maakunta	Lappi
Seutukunta	Rovaniemen seutu, Itä-Lappi, Pohjois-Lappi, Tunturi-Lappi
Kunnat	Kittilä, Kemijärvi, Ranua, Sodankylä

Hankkeen toteutumisesta ja yhteistilaisuuksien järjestämisestä vastaa Sodankylän kunta. Hankkeen tiedotus kohdistetaan kaikkiin Lapin kuntiin, hankkeen on tarkoitus hyödyttää koko maakunnan aluetta.

10. HAKIJAN OSAAMINEN, HANKKEEN RISKIARVIOINTI JA OHJAUSRYHMÄ

10.1. Hakijan kokemus hankkeiden toteuttamisesta

Sodankylän kunta vastaa kunnille määrättyistä lakisääteisistä tehtävistä, toimii aktiivisesti yhteistyössä maakunnan kuntien, koulutus- ja kehittämisorganisaatioiden kanssa ja edistää elinkeinon kehittymistä alueellaan. Kunta on toteuttanut useita kehittämis- ja investointihankkeita, jotka edistävät alueen elinkeinomahdollisuuksia, sosiaalista hyvinvointia sekä yhteistyötä alueella ja alueiden välillä. Hankkeiden hallinnointi on ollut tarkoituksen mukaisen toimialan tai kunnan kehittämissyhtiön tehtävä.

Kunnan budjettiin on varattu vuosittain kehittämistoimintaan kohdistettu summa. Tällä resurssilla varmistetaan kehittämis- ja hanketoiminnan rahoitus. Sodankylän kunnan talous on tasapainoinen

vallitsevaan tilanteeseen nähden. Hankkeiden käytännön toteutuksesta ovat vastanneet hankevetäjät, hallinnoinnista ja kirjanpidosta kunta.

Sodankylä on perinteisesti vahva maa- ja metsätalouspitäjä. Sodankylän kuntastrategian 2014-2020 ja elinkeinopoliittisen ohjelman keskeisenä painopisteenä on biotalous. Elinkeinojen kehittämistä ohjaa kunnassa 3.9.2015 vahvistettu biotalousohjelma, joka sisältää lähiruuan ja luonnontuotealan kehittämisen.

Sodankylän kunta toimii aktiivisesti elintarvikealan kokonaisuuden kehittämiseksi koko alueella yhteistyöhankkeiden, verkostoyhteistyön, tutkimusyhteistyön ja kunnan omien toimintojen kautta.

Toimenpiteillä, joilla voidaan vaikuttaa ruokatuotannon kehittymiseen koko alueella, edistetään uusiutuviin luonnonvaroihin perustuvien elinkeinojen kehittämistä, toimeentulon mahdollisuuksia ja elinvoimaisuutta maaseudulla.

10.2. Riskianalyysi

Riski: Hankkeen aloituksen viivästyminen

Varautuminen: Ruokatuotannon kehittäminen edellyttää kaikkien osatekijöiden aloittamista. Kuntien yhteistyöilmapiiri on erittäin myönteinen yhteisen kehittämistoiminnan aloittamiselle.

10.3. Ohjausryhmä

Esitys hankkeen ohjausryhmän kokoonpanoksi.

Lapin liitto (rahoittajan edustaja, maakunnallinen kehittäminen)

Sodankylän kunta (hakija, hallinnoija)

Kittilän kunta

Kemijärven kaupunki

Ranuan kunta

Alueen yrittäjäjärjestöjen edustajat

Ohjausryhmän kokouksiin kutsutaan tarvittaessa muiden sidosryhmien edustajia ja asiantuntijoita.

11. HANKKEEN SEURANTATIEDOT

[EURA 2014 –järjestelmän lomake](#)

12. HORISTONTAALISET PERIAATTEET

12.1. Sukupuolten tasa-arvo

[EURA 2014 –järjestelmän lomake](#)

12.2. Kestävä kehitys

[EURA 2014 –järjestelmän lomake](#)